

LITERATURA

- [1] American Oil Chemists' Society (A.O.C.S.): Official and Tentative Methods, Ba 11-65, Nitrogen Solubility Index (NSI), Champaign, Illinois, 1987.
- [2] Association of Official Analytical Chemistry (A.O.A.C.): Official Methods of Analysis, 14th ed., Washington, D.C., 1984.
- [3] BASF: Estimation of Vitamins and Carotenoids in Premixes and Feeds, MAE/EC 1, 1990.
- [4] Bekrić, V.: Industrijska proizvodnja stočne hrane, Beograd, 1999.
- [5] Bekrić, V., Božović, I., Pejić, Đ.: Uticaj termičke obrade pojedinih vrsta žita na njihov fizičko-hemijski sastav, IV Simpozijum tehnologija stočne hrane, Zbornik radova, 14-26, Divčibare, 1991.
- [6] Burton, G.W., Traber, M.G.: Vitamin E: antioxidant activity biokinetics and bioavailability, Annu. Rev. Nutr., 10, 357-382, 1990.
- [7] Douglas, J.H., Sullivan, T.K., Bond, P.L., Struwe, F.J.: Nutrient composition and metabolizable energy values of selected grain sorghum varieties and yellow corn, Poltry Science, 69, 1147-1155, 1990.
- [8] Everett, S.A., Dennis, M.F., Patel, K.B., Maddix, S., Kundu, S.C., Willson, R.L.: Scavenging of nitrogen dioxide, thiyl and sulfonyl free radicals by the nutritional antioxidant β -carotene, J. Biol. Chem., 271, 8, 3988-3994, 1996.
- [9] Filipović, S., Sakač, M., Ristić, M., Kormanjoš, Š.: Termički postupci obrade žitarica, PTEP, 7, 1-2, 3-7, 2003.
- [10] Holmes, B.: Komercijalna proizvodnja, primjena i iskorištavanje punomasne soje, Krmiva, 30, 11-12, 217-226, 1988.
- [11] Jansen, H.D.: Extrusion cooking for mixed feed processing, Advan. Feed Technol., 5, 58-66, 1991.
- [12] Pravilnik o kvalitetu i drugim zahtevima za hranu za životinje, Službeni list SRJ, 20, 1-31, 2000.
- [13] Pravilnik o metodama fizičkih i hemijskih analiza za kontrolu kvaliteta žita, mlinskih i pekarskih proizvoda, testenina i brzo smrznutih testa, Službeni list SFRJ, 74, 1854-1887, 1988.
- [14] Pravilnik o metodama uzimanja uzoraka i metodama vršenja fizičkih, hemijskih i mikrobioloških analiza stočne hrane, Sl. list SFRJ, 15, 421/456, 1987.
- [15] Sakač, Marijana, Ristić, M., Filipović, S.: Uticaj termičkog tretiranja na antioksidativni potencijal zrna soje, Savremena poljoprivreda, 52, 3-4, 77-80, 2003.
- [16] Verheul, J.A.: Sallmonela-free production, Cebeco Con. Engin. Inform., 7, 7-8, 1997.

Primljeno: 12.03.2005.

Prihvaćeno: 16.03.2005.

Biblid: 1450-5029 (2005) 9; 1-2; p.94-97
UDK: 634.1 (497.11)

Originalni naučni rad
Original Scientific paper

STANJE I TENDENCIJE PROIZVODNJE VOĆA U SRBIJI

THE STATE AND THE TENDENCIES OF FRUIT PRODUCTION IN SERBIA

Dr Dušan MILIĆ, Mr Mirjana Lukač BULATOVIĆ

Poljoprivredni fakultet, Departman za ekonomiku poljoprivrede i sociologiju sela,
Novi Sad, Trg Dositeja Obradovića 8

REZIME

U Srbiji postoje veoma povoljni prirodni uslovi za uzgoj većine kontinentalnih voćnih vrsta, kao i duga tradicija proizvodnje voća, posebno u pojedinim voćarskim rejonima. Međutim, veoma povoljni prirodni uslovi za uspevanje voća nisu u dovoljnoj meri iskorišćeni, što potvrđuje i kretanje najvažnijih kapaciteta voćarske proizvodnje u dužem vremenskom periodu. Zbog pretežno ekstenzivnog karaktera, voćarska proizvodnja u Srbiji već duže vremena stagnira ili se čak i smanjuje. U proseku za period 1990-2004. godine površine voćnjaka u Srbiji su iznosile 251.841 ha i pokazuju tendenciju smanjenja (stopa promene -0,47%). Slična tendencija kretanja, odnosno tendencija opadanja, kako rodni stabala, tako i ostvarene proizvodnje je uočena i kod većine analiziranih voćnih vrsta. Najizraženije smanjenje rodni stabala je zabeleženo u proizvodnji kruške (stopa promene -2,93%) i proizvodnji šljive (stopa promene -0,90%) dok je najznačajnije opadanje obima proizvodnje uočeno u proizvodnji kruške (stopa promene -3,99%) i proizvodnji jabuke (stopa promene -1,83%).

Cljučne reči: Površine voćnjaka, broj rodni stabala, proizvodnja voća, Republika Srbija.

SUMMARY

In Serbia there exist very favourable natural conditions for the growing of the majority of continental fruit varieties. It is present, too, a long tradition of fruit production, especially in some fruit regions. Favourable natural conditions for fruit growing are not enough used, which is confirmed by constant and even decreasing tendencies in fruit production in Serbia. In the period 1990-2004. the average fruits area in Serbia of 251.841 ha has decreasing tendency, with the annual rate of change -0.47%. The decreasing tendency is in the case of trees of productive age and total fruit production. The greatest decrease of trees is in pear production, with the annual rate of change of -2.93%, and plum production, with the annual rate of change -0.90%. The greatest decrease of the volume of production is in the case of pear (-3.99%) and apple production (-1.83%).

Key words: Fruit area, the number of trees of productive age, Fruit production, Serbia.

UVOD

Voćarstvo kao značajna oblast biljne proizvodnje ima veliku razvojnu perspektivu zbog veoma povoljnih prirodnih uslova za

uspevanje većine kontinentalnih voćnih vrsta, kao i zbog sve veće tražnje voća na domaćem i svetskom tržištu. Međutim, proizvodnja voća u savremenim uslovima postaje sve složenija, s obzirom na izuzetno visoke zahteve u pogledu kvaliteta plodova i samog načina proizvodnje. S druge strane, iako su visoka

ulaganja u podizanje zasada i redovnu proizvodnju voća, ipak se u ovoj proizvodnji može ostvariti veoma visoka profitabilnost po jedinici kapaciteta.

Ni jedna poljoprivredna grana ne može da donese toliku zaradu, kao voćarstvo, pogotovo u brdsko-planinskim područjima (Keserović, 2004). To je jedna od najproduktivnijih poljoprivrednih grana, koja višestruko nadmašuje rentabilnost drugih. Gajenjem voća se postiže 10-15 puta veća vrednost proizvodnje po hektaru, nego pri proizvodnji pšenice i kukuruza. Voćarska proizvodnja zapošljava po jedinici površine oko 20 puta više radne snage u odnosu na proizvodnju pšenice.

Pod voćnjacima se u Srbiji nalaze veće površine nego što su naše potrebe u voću. Na primer, u proizvodnji šljive, koja je istovremeno i vodeća voćna vrsta u voćarskoj proizvodnji Srbije, intenziviranjem (povećanjem prinosa po stablu) ove proizvodnje može se ostvariti ista ili čak i veća proizvodnja na znatno manjim površinama. Prema Obradoviću (2000) povećanjem prosečnog prinosa na 15 t/ha sadašnji obim proizvodnje šljive mogao bi se ostvariti na 35.000 do 40.000 ha umesto na 150.000 ha, koliko se danas nalazi pod zasadima šljive u Srbiji.

Osnovni cilj istraživanja se sastoji u sagledavanju tendencije razvoja voćarske proizvodnje u Republici Srbiji. Analiza kretanja važnijih obeležja kapaciteta voćarske proizvodnje je izvršena, kako u periodu 1990-2004. godine, tako i u kraćim vremenskim periodima (petogodištima).

MATERIJAL I METOD RADA

Za izradu rada su korišćeni podaci statističkih publikacija Republičkog zavoda za informatiku i statistiku (Bilteni Ratarstvo, Voćarstvo i Vinogradarstvo) za posmatrane godine. Pre svega, u pitanju su podaci o ukupnim površinama voćnjaka, broju rodni stabala i ostvarenoj proizvodnji voća.

Postavljeni cilj istraživanja i raspoloživa statistička dokumentacija je zahtevala primenu sistemske i komparativne analize, kao i standardnih statističko-matematičkih metoda (prosečna vrednost, relativna struktura, koeficijent varijacije i godišnja stopa promene).

KAPACITETI VOĆARSKE PROIZVODNJE

Površine voćnjaka

U proseku za period 1990-2004. godine ukupne površine voćnjaka u Srbiji su iznosile 251.841 ha (tabela 1).

Tabela 1. Površine voćnjaka u Srbiji

Table 1. Fruit area in Serbia

Period	Površine voćnjaka
1990-1994.	
prosek (ha)	257.176
stopa promene (%)	-8,57
koeficijent varijacije (%)	0,27
1995-1999.	
prosek (ha)	253.626
stopa promene (%)	-0,92
koeficijent varijacije (%)	1,95
2000-2004.	
prosek (ha)	244.723
stopa promene (%)	0,008
koeficijent varijacije (%)	0,35
1990-2004.	
prosek (ha)	251.841
stopa promene (%)	-0,47
koeficijent varijacije (%)	2,41

I pored manjih odstupanja po posmatranim godinama, ukupne površine voćnjaka one pokazuju tendenciju smanjenja. Površine voćnjaka u Srbiji se smanjuju po prosečnoj godišnjoj stopi promene od -0,47%. Površine voćnjaka posmatrane u kraćim vremenskim periodima se smanjuju, sa 257.176 ha u periodu 1990-1994. godine na 244.723 ha u periodu 2000-2004. godine. Izuzev perioda 2000-2004. godine u kojem površine voćnjaka ispoljavaju tenden-

ciju neznatnog povećanja (stopa promene 0,008%), u svim ostalim periodima je zapažena suprotna tendencija kretanja, od-

nosno tendencija smanjenja. Najznačajnije smanjenje površina voćnjaka je zabeleženo u periodu 1990-1994. godine (stopa promene -8,57%).

Veoma povoljni uslovi za proizvodnju voća u Srbiji su samo pretpostavka za uspešan razvoj voćarske proizvodnje. Međutim, mogući nivo iskorišćenosti prirodnih uslova na području Srbije još uvek nije postignut, što potvrđuju i kapaciteti voćnjaka koji se smanjuju u dužem periodu vremena. Površine voćnjaka se smanjuju sa 261.733 ha u 1980. godini na 245.933 ha u 2003. godini, odnosno smanjenje je iznosilo 6,04% (Lukač Bulatović, 2004). Razlozi navedenih kretanja su brojni. Ipak, mogu se izdvojiti sledeći: vlasnička transformacija, posebno poljoprivrednih kombinata, smanjena investiciona aktivnost, nepovoljna starosna struktura zasada, nepovoljna sortna zastupljenost, neusklađenost troškova sa ostvarenim prinosom i prodajnom cenom voća, ograničeno tržište i slično (Milić i sar, 1993).

U ukupnim obradivim površinama učešće voćnjaka je skromno, ali sa blagom tendencijom povećanja. U periodu 1980-2003. godine učešće površina voćnjaka u ukupnim obradivim površinama je iznosilo 5,58% (Milić i sar., 2004). Učešće voćnjaka u obradivim površinama se neznatno povećava (stopa promene 0,09%). Povećanje učešća površina voćnjaka u obradivim površinama prvenstveno je rezultiralo nešto bržim smanjenjem obradivih površina u odnosu na površine voćnjaka u Srbiji.

Broj rodni stabala

U proseku za period 1980-2004. godine ukupan broj rodni stabala u voćarskoj proizvodnji Srbije je iznosio 84 miliona. Broj rodni stabala se smanjuje po prosečnoj godišnjoj stopi promene od -0,40% (Lukač Bulatović, 2004). Smanjenje broja rodni stabala, pre svega, je rezultat smanjenja ukupnih površina voćnjaka u Srbiji (stopa promene -0,36%). U proseku za ispitivani period (1990-2004) broj rodni stabala u Srbiji ispoljava tendenciju smanjenja kod većine analiziranih voćnih vrsta (tabela 2). Najveće smanjenje broja rodni stabala uočeno je u proizvodnji kruške, u kojoj se broj rodni stabala smanjuje sa 7,6 miliona u 1990. godini na 5,1 milion u 2004. godini, odnosno smanjenje je iznosilo 32,89%.

Tabela 2. Kretanje broja rodni stabala u Srbiji

Table 2. Trend of number of fruiting trees in Serbia

Period	Voćna vrsta					
	Jabuka	Kruška	Šljiva	Višnja	Kajsija	Breskva
1990-1994.						
prosek (000)	13.730	7.222	46.678	9.311	1.573	3.832
stopa promene (%)	-0,21	-2,76	-0,73	-1,69	-0,76	-1,41
koeficijent varijacije (%)	0,74	4,70	1,36	3,11	1,75	2,55
1995-1999.						
prosek (000)	14.349	6.417	44.939	8.606	1.578	3.624
stopa promene (%)	1,02	-3,27	-1,51	-1,68	0,13	0,14
koeficijent varijacije (%)	3,30	5,58	2,46	2,90	1,65	0,89
2000-2004.						
prosek (000)	14.493	5.381	42.610	8.554	1.582	3.777
stopa promene (%)	1,22	-2,92	-0,31	1,75	1,12	2,87
koeficijent varijacije (%)	2,04	5,36	0,67	3,22	2,12	5,24
1990-2004.						
prosek (000)	14.191	6.340	44.743	8.824	1.578	3.744
stopa promene (%)	0,55	-2,93	-0,90	-0,81	0,009	-0,008
koeficijent varijacije (%)	3,22	13,31	4,16	4,96	1,73	4,01

Šljiva sa prosečno 44,7 miliona rodni stabala i učešćem 56,34% u ukupnim rodni stablima Srbije je vodeća voćna vrsta. Prema zastupljenosti u ukupnom broju rodni stabala zatim dolaze jabuka (17,81%), višnja (11,11%) i kruška (7,98%), dok je učešće ostalih voćnih vrsta u ukupnim rodni stablima ispod 4,70%. U proseku za period 1990-1994. godine broj rod-

nih stabala svih analiziranih voćnih vrsta ispoljava tendenciju smanjenja. U proizvodnji kruške, u kojoj je intenzitet smanjenja najizraženiji, broj rodni stabala se smanjuje sa 7,6 miliona u početnoj posmatranoj godini na 6,7 miliona u 1994. godini, odnosno smanjenje je iznosilo 11,84%. Broj rodni stabala u proseku za period 1995-1999. godine se smanjuje kod kruške, šljive i višnje, a povećava kod ostalih analiziranih voćnih vrsta (jabuka, kajsija i breskva). Slično kao i u prethodnom periodu, najznačajnije smanjenje broja rodni stabala je uočeno u proizvodnji kruške (stopa promene -3,27%). Međutim, najveće povećanje broja rodni stabala zabeleženo je kod jabuke. U proizvodnji jabuke, broj rodni stabala se povećava sa 13,8 miliona u 1995. godini na 14,2 miliona u 1999. godini, odnosno povećanje je iznosilo 2,90%.

U periodu 2000-2004. godine broj rodni stabala kod većine analiziranih voćnih vrsta ispoljava tendenciju povećanja. Najizraženije povećanje rodni stabala konstatovano je u proizvodnji breskve i višnje. U proizvodnji breskve, broj rodni stabala se povećava sa 3,6 miliona u 2000. godini na 3,9 u 2004. godini, odnosno povećanje je iznosilo 8,33%.

U proseku za period 2000-2004. godine u poređenju sa početnim posmatranim periodom broj rodni stabala se povećava kod jabuke i kajsije, a smanjuje kod ostalih analiziranih voćnih vrsta (kruška, šljiva, višnja i breskva). U proizvodnji jabuke je zabeleženo najveće povećanje broja rodni stabala. U ovoj proizvodnji, prosečan broj rodni stabala se povećava sa 13,7 miliona u periodu 1990-1994. godine na 14,5 miliona u periodu 2000-2004. godine, odnosno za 5,84%. Najizraženije smanjenje broja rodni stabala je uočeno kod kruške i šljive. U proizvodnji kruške, prosečan broj stabala se smanjuje sa 7,2 miliona u početnom posmatranom periodu na 5,4 miliona u periodu 2000-2004. godine, odnosno smanjenje je iznosilo 25%.

Struktura voćnih zasada prema vrsti voća

U strukturi voćarskih zasada Republike Srbije u 1990. godini vodeća voćna vrsta je šljiva sa učešćem 56,48% u ukupnim rodni stablima (tabela 3). Sledeća po rangi je jabuka (učešće 16,35%), višnja (učešće 11,56%), dok je učešće ostalih voćnih vrsta u ukupnim rodni stablima Srbije ispod 9%. U 2004. godini šljiva i dalje zauzima dominantno mesto sa učešćem 55,23% u ukupnim rodni stablima Srbije. Zatim slede jabuka (učešće 19,34%) i višnja (učešće 11,55%). Učešće ostalih voćnih vrsta u ukupnim rodni stablima kreće se ispod 6,67%.

Tabela 3. Struktura rodni stabala po voćnim vrstama u Srbiji (%)

Table 3. Structure of fruiting trees from fruit species in Serbia (%)

Voćna vrsta	Godina		Indeks 1990=100
	1990.	2004.	
Jabuka	16,35	19,34	118
Kruška	8,98	6,67	74
Šljiva	56,48	55,23	98
Višnja	11,56	11,50	99
Kajsija	1,92	2,08	108
Breskva	4,70	5,13	109
	100,00	100,00	

U 2004. u poređenju sa 1990. godinom u voćarskoj proizvodnji Srbije uočeno je smanjenje broja rodni stabala kod skoro svih analiziranih voćnih vrsta. Izuzetak se odnosi samo na proizvodnju jabuke u kojoj se broj rodni stabala povećao za 7,71%. Kao rezultat povećanja broja rodni stabala, učešće jabuke u strukturi voćarskih zasada Srbije se povećava sa 16,35% u 1980. godini na 19,34% u 2004. godini, odnosno povećanje je iznosilo 18%. Iako se učešće ostalih voćnih vrsta u strukturi voćarskih

zasada Srbije smanjuje, ipak je intenzitet smanjenja najizraženiji u proizvodnji kruške. Učešće kruške u strukturi voćarske proizvodnje se smanjuje sa 8,98% u 1990. godini na 6,67% u 2004. godini, odnosno smanjenje je iznosilo 26%.

Proizvodnja voća

U proseku za period 1980-2003. godine ukupna proizvodnja voća u Srbiji je iznosila 821.509. Proizvodnja voća u Srbiji se smanjuje po prosečnoj godišnjoj stopi promene od -1,16% (Lukač Bulatović, 2004). Šljiva sa prosečnom proizvodnjom od 413.300 t i učešćem od 50,31% u ukupnoj proizvodnji voća u Srbiji je dominantna voćna vrsta (tabela 4). Prema zastupljenosti u ukupnoj proizvodnji voća, slede: jabuka (učešće 23,51%), višnja (učešće 9,59%) i kruška (učešće 8,39%), dok se ostale voćne vrste odlikuju zastupljenošću nižom od 5,68%. U proseku za posmatrani period (1990-2004) povećanje obima proizvodnje je zabeleženo kod šljive i breskve, a smanjenje kod ostalih analiziranih voćnih vrsta (jabuka, kruška, višnja i kajsija). Intenzitet povećanja proizvodnje šljive se kretao po prosečnoj godišnjoj stopi promene od 0,39%.

Tabela 4. Kretanje proizvodnje voća u Srbiji
Table 4. Trend of fruit production in Serbia

Period	Voćna vrsta					
	Jabuka	Kruška	Šljiva	Višnja	Kajsija	Breskva
1990-1994.						
prosek (ha)	200.020	79.870	405.895	92.160	24.553	46.807
stopa promene (%)	-8,53	-5,26	6,22	-1,03	-4,45	-8,67
koeficijent varijacije (%)	16,59	10,50	15,41	6,98	25,30	16,52
1995-1999.						
prosek (ha)	207.738	74.385	431.203	69.340	16.386	45.194
stopa promene (%)	0,63	-1,57	8,10	0,88	0,64	0,28
koeficijent varijacije (%)	18,21	14,44	32,57	14,22	65,23	14,53
2000-2004.						
prosek (ha)	171.631	52.415	402.802	73.630	21.983	47.312
stopa promene (%)	4,62	5,03	15,90	17,70	33,43	11,68
koeficijent varijacije (%)	33,80	26,39	39,84	34,93	54,80	18,83
1990-2004.						
prosek (ha)	193.130	68.890	413.300	78.777	20.974	46.438
stopa promene (%)	-1,83	-3,99	0,39	-1,68	-0,83	0,15
koeficijent varijacije (%)	22,82	23,00	28,92	22,82	47,10	15,67

Ostvarena proizvodnja voća u Srbiji se smanjuje kod većine analiziranih voćnih vrsta. Najznačajnije smanjenje obima proizvodnje uočeno je kod kruške (stopa promene -3,99%) i jabuke (stopa promene -1,83%). Opadanje proizvodnje kruške je, pre svega, rezultat smanjenja broja rodni stabala u analiziranom periodu.

U ukupnoj proizvodnji voća Srbije u proseku za period 1990-1994. godine dominira šljiva sa proizvodnjom od 405.895 t. Po ostvarenoj ukupnoj proizvodnji značajne su jabuka (200.020 t), višnja (92.160 t) i kruška (79.870 t). Ostvarena proizvodnja ostalih analiziranih voćnih vrsta je ispod 50.000 t. Sa izuzetkom proizvodnje šljive koja se u posmatranom periodu povećava po prosečnoj godišnjoj stopi promene od 6,22%, proizvodnja ostalih analiziranih voćnih vrsta pokazuje tendenciju smanjenja. Najizraženije smanjenje obima proizvodnje utvrđeno je kod breskve (stopa promene -8,67%) i jabuke (stopa promene -8,53%).

U periodu 1995-1999. godine redosled analiziranih voćnih vrsta u pogledu ostvarene proizvodnje je sličan sa prethodnim periodom, s napomenom, da su redosled izmenile samo kruška i višnja. Šljiva sa prosečnom proizvodnjom od 431.203 t i dalje je vodeća voćna vrsta, a zatim slede: jabuka (207.738 t), kruška (74.385 t), višnja (69.340 t), breskva (45.194 t) i kajsija (16.386 t). U proseku za period 1995-1999. u poređenju sa početnim posmatranim periodom povećanje obima proizvodnje je za-

beleženo kod jabuke i šljive, a smanjenje kod ostalih analiziranih voćnih vrsta.

U periodu 2000-2004. godine, iako se proizvodnja šljive smanjuje, ipak ova voćna vrsta sa prosečnom proizvodnjom od 402.802 t i dalje zadržava primat u voćarskoj proizvodnji Srbije. Drugo mesto prema ostvarenoj prosečnoj proizvodnji zauzima jabuka (171.631 t), zatim višnja (73.630 t), kruška (52.415 t), breskva (47.312 t) i kajsija (21.983). U posmatranom periodu, proizvodnja voća u Srbiji po analiziranim voćnim vrstama pokazuje tendenciju povećanja. Najznačajnije povećanje obima proizvodnje je utvrđeno kod kajsije (stopa promene 33,43%) kod koje je istovremeno utvrđeno i značajno variranje obima proizvodnje (koeficijent varijacije 54,80%). U periodu 2000-2004. godine u poređenju sa početnim posmatranim periodom, pored šljive, smanjenje obima proizvodnje uočeno je još i kod jabuke, kruške, višnje i kajsije. Najveće smanjenje obima proizvodnje je uočeno u proizvodnji kruške, sa 79.870 t (prosek 1990-1994) na 52.415 (prosek 2000-2004), odnosno smanjenje je iznosilo 34,37%.

Struktura voćnih vrsta prema ostvarenoj proizvodnji

U strukturi voćarske proizvodnje Srbije prema ostvarenoj proizvodnji u 1990. godini najzastupljenije voćne vrste su šljiva (učešće 42,67%) i jabuka (učešće 26,70%), dok je učešće ostalih voćnih vrsta u ukupnoj proizvodnji voća ispod 10,68% (tabela 5). U 2004. godini šljiva i jabuka su i dalje vodeće voćne vrste sa učešćem od 73,43% u ukupnoj proizvodnji voća Srbije.

Učešće šljive u strukturi voćarske proizvodnje se povećava sa 42,67% u 1990. godini na 55,35% u 2004. godini, odnosno povećanje je iznosilo 30%. U strukturi voćarske proizvodnje učešće jabuke se smanjuje sa 26,70% u 1990. godini na 18,08% u 2004. godini, odnosno smanjenje je iznosilo 32,28%. Značajnu zastupljenost u ukupnoj proizvodnji voća ima još i višnja (učešće 11,06%), dok se ostale analizirane voćne vrste odlikuju zastupljenošću nižom od 6%.

Tabela 5. Struktura voćnih vrsta prema ostvarenoj proizvodnji u Srbiji (%)

Table 5. Structure of fruit species toward realization production in Serbia (%)

Voćna vrsta	Godina		Indeks 1990=100
	1990.	2004.	
Jabuka	26,70	18,08	68
Kruška	10,68	5,77	54
Šljiva	42,67	55,35	130
Višnja	10,55	11,06	105
Kajsija	3,64	4,01	110
Breskva	5,76	5,72	99
	100,0	100,0	

ZAKLJUČAK

U proseku za period 1990-2004. godine ukupne površine voćnjaka u Srbiji su iznosile 251.841 ha. Izuzev perioda 2000-2004. godine u kojem površine voćnjaka pokazuju tendenciju neznatnog povećanja, u ostalim posmatranim periodima je zapažena suprotna tendencija kretanja površina voćnjaka u Srbiji. Broj rodni stabala u Srbiji se smanjuje kod većine analiziranih voćnih vrsta. U periodu 1990-2004. godine najizraženije smanjenje rodni stabala uočeno je u proizvodnji kruške (stopa promene -2,93%) i proizvodnji šljive (stopa promene -0,90%). U periodu 1990-2004. godine najznačajnije smanjenje obima proizvodnje je uočeno kod kruške (stopa promene -3,99%) i jabuke (stopa promene -1,83%). U poslednjem podperiodu (2000-2004) ostvarena proizvodnja svih analiziranih voćnih vrsta ispoljava tendenciju povećanja. U 2004. u poređenju sa 1990. godinom u strukturi voćarskih zasada Srbije je uočeno povećanje učešća rodni stabala jabuke, kajsije i breskve, a smanjenje kod ostalih analiziranih voćnih vrsta. U strukturi voćarske proizvodnje Srbije šljiva je vodeća voćna vrsta.

LITERATURA

- [1] Čobanović Katarina, Milić, D., Lukač Mirjana: Proizvodni rezultati poljoprivrede Srbije sa aspekta svojinskih odnosa, Agroekonomika, br. 28, Institut za ekonomiku poljoprivrede i sociologiju sela, Poljoprivredni fakultet, Novi Sad, str. 23-35, 1999.
- [2] Keserović, Z.: Savremene tendencije u proizvodnji jabuke i kruške, Zadrudni savez Vojvodine, Novi Sad, str. 22-35, 2004.
- [3] Lukač Bulatović Mirjana: Proizvodni i ekonomski efekti u proizvodnji i preradi voća, Magistarski rad, Poljoprivredni fakultet, Novi Sad, 2004.
- [4] Milić, D., Furundžić, M., Jevđović, Melanija i Kukić, Đ.: Organizacija voćarsko-vinogradarske proizvodnje, Institut za ekonomiku poljoprivrede i sociologiju sela, Poljoprivredni fakultet, Novi Sad, 1993.
- [5] Milić, D., Prenkić, R., Lukač Mirjana: Mesto i značaj proizvodnje i prerade voća u Vojvodini, Agroekonomika, br.28, Institut za ekonomiku poljoprivrede i sociologiju sela, Poljoprivredni fakultet, Novi Sad, str.106-117, 1999.
- [6] Milić, D., Rajić, Z., Bulatović Mirjana: Promene u strukturi voćarske proizvodnje Republike Srbije, Naučni skup Poljoprivreda u tranziciji, Zbornik rezimea Ekonomika poljoprivrede 3-4, str. 342, Beograd, 2004.
- [7] Obradović, Ž.: Program unapređenja proizvodnje, prerade i plasmana šljive u Srbiji za period 2000-2007. godine, Tematski zbornik, Koštunići, str. 215-238, 2001.

Primljeno: 17.03.2005.

Prihvaćeno: 21.03.2005.